Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 7ης Φεβρουαρίου 2013*

«Έννοια του όρου “σύμπραξη” — Συμφωνία συναφθείσα μεταξύ διαφόρων τραπεζών — Ανταγωνίστρια επιχείρηση φερόμενη να λειτουργεί παρανόμως στη σχετική αγορά — Επίπτωση — Δεν υφίσταται»

Στην υπόθεση C-68/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Σλοβακία) με απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Φεβρουαρίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Protimonopolný úrad Slovenskej republiky

κατά

Slovenská sporiteľňa a.s.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα)

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος (εισηγητή), E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Protimonopolný úrad Slovenskej republiky, εκπροσωπούμενη από τον T. Menyhart,

— η Slovenská sporiteľňa a.s., εκπροσωπούμενη από τον M. Nedelka, advokát,

— η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και T. Müller,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον M. S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Szpunar και B. Majczyna,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Tokár, P. Van Nuffel και N. von Lingen,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (αρμόδιας επί του ανταγωνισμού Αρχής της Σλοβακικής Δημοκρατίας, στο εξής: Protimonopolný úrad) και της Slovenská sporiteľňa a.s. (στο εξής: Slovenská sporiteľňa), σχετικά με τη συμπεριφορά τριών τραπεζών που συνιστά, κατά την αρχή αυτή, συμφωνία αποσκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Το νομικό πλαίσιο

3 Ο εφαρμοστέος νόμος στη Σλοβακία στον τομέα του ανταγωνισμού είναι ο νόμος 136/2001 σχετικά με την προστασία του ανταγωνισμού.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

4 Με απόφαση της 9ης Ιουνίου 2009, η Protimonopolný úrad Slovenskej republiky, odbor dohôd obmedzujúcich súťaž (Υπηρεσία των συμφωνιών περιορισμού του ανταγωνισμού της αρμόδιας επί του ανταγωνισμού Αρχής της Σλοβακικής Δημοκρατίας, στο εξής: Υπηρεσία), πρωτοβάθμιο διοικητικό όργανο αρμόδιο στον τομέα της προστασίας του ανταγωνισμού, έκρινε ότι τρεις σημαντικές τράπεζες που είχαν την έδρα τους στην Μπρατισλάβα (Σλοβακία) ήτοι οι Slovenská sporiteľňa a.s., Československá obchodná banka a.s. και Všeobecná úverová banka a.s., είχαν παραβεί το άρθρο 81 ΕΚ, καθώς και την αντίστοιχη διάταξη του νόμου 136/2001, συνάπτοντας συμφωνία αφορώσα την καταγγελία των συμβάσεων σχετικά με τους τρεχούμενους λογαριασμούς της Akcenta CZ a.s. (στο εξής: Akcenta), εταιρίας με έδρα στην Πράγα (Τσεχική Δημοκρατία), καθώς και τη μη σύναψη νέων συμβάσεων με την εταιρία αυτή. Η Υπηρεσία εκτίμησε ότι η Akcenta, η οποία είναι μη τραπεζικό ίδρυμα που παρέχει υπηρεσίες συνιστάμενες σε πράξεις συναλλάγματος σε λογιστική μορφή, χρειαζόταν τρεχούμενους λογαριασμούς σε τράπεζες για την άσκηση των δραστηριοτήτων της, οι οποίες περιελάμβαναν τη μεταφορά συναλλάγματος από και προς την αλλοδαπή, μεταξύ άλλων και για τους πελάτες της στη Σλοβακία. Κατά την Υπηρεσία, οι τρεις εμπλεκόμενες τράπεζες, οι οποίες θεωρούσαν ότι η Akcenta ήταν ανταγωνίστρια επιχείρηση παρέχουσα υπηρεσίες στους πελάτες τους και ήσαν δυσαρεστημένες με τη μείωση των κερδών τους που οφειλόταν στη δραστηριότητα της εταιρίας αυτής, παρακολούθησαν τη δραστηριότητα αυτή, ήλθαν σε συνεννόηση μεταξύ τους και αποφάσισαν, με από κοινού συμφωνία, να καταγγείλουν συντονισμένα τις συμβάσεις που είχαν συνάψει με την εν λόγω εταιρία. Η Υπηρεσία, βάσει των αποδείξεων περί της υπάρξεως επαφών μεταξύ των εν λόγω τραπεζών, που περιελάμβαναν μεταξύ άλλων τη σύσκεψη που αυτές πραγματοποίησαν στις 10 Μαΐου 2007 και μεταγενέστερες κοινοποιήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, απέδειξε ότι εκάστη των τριών αυτών τραπεζών είχε δεχθεί να καταγγείλει τη σύμβαση που τη συνέδεε με την Akcenta, υπό την προϋπόθεση ότι και οι άλλες τράπεζες θα έπρατταν το ίδιο, προκειμένου να εμποδιστεί η μετακίνηση μέρους των πελατών τους προς την τράπεζα που θα εξακολουθούσε να τηρεί τους τρεχούμενους λογαριασμούς της Akcenta. Η Υπηρεσία κατέληξε συναφώς στο συμπέρασμα ότι η συμπεριφορά των εν λόγω τραπεζών στη σχετική αγορά, η οποία προσδιορίζεται ως η σλοβακική αγορά των υπηρεσιών που συνίστανται σε πράξεις συναλλάγματος σε

λογιστική μορφή, συνιστούσε συμφωνία αποσκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού και επέβαλε πρόστιμα ύψους 3 197 912 ευρώ στη Slovenská sporiteľňa, 3 183 427 ευρώ στην Československá obchodná banka a.s. και 3 810 461 ευρώ στη Všeobecná úverová banka a.s.

5 Κατόπιν της εκ μέρους της Slovenská sporiteľňa ασκήσεως διοικητικής προσφυγής κατά της αποφάσεως που εξέδωσε η Υπηρεσία, το Rada Protimonopolného úradu Slovenskej republiky (Συμβούλιο της αρμόδιας επί του ανταγωνισμού Αρχής της Σλοβακικής Δημοκρατίας, στο εξής: Συμβούλιο), διοικητικό όργανο δεύτερου βαθμού, εξέδωσε, στις 19 Νοεμβρίου 2009, απόφαση με την οποία τροποποίησε την προσβαλλόμενη απόφαση, διευρύνοντας τον νομικό χαρακτηρισμό της επίμαχης στην κύρια δίκη πρακτικής. Το Συμβούλιο δεν τροποποίησε το ποσό του προστίμου που επέβαλε η Υπηρεσία.

6 Η Slovenská sporiteľňa προσέβαλε την απόφαση του Συμβουλίου, ασκώντας προσφυγή ενώπιον του Krajský súd Bratislava (περιφερειακού εφετείου της Bratislava).

7 Με απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2010, το Krajský súd Bratislava ακύρωσε τις προαναφερθείσες αποφάσεις της 9ης Ιουνίου και της 19ης Νοεμβρίου 2009, καθόσον αφορούσαν τη Slovenská sporiteľňa, και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον της Protimonopolný úrad.

8 Στην απόφασή του, το Krajský súd Bratislava τόνισε μεταξύ άλλων ότι η αρχή αυτή είχε εφαρμόσει εσφαλμένα τις έννοιες «ανταγωνιστής» και «σχετική αγορά». Κατά το δικαστήριο αυτό, η εν λόγω αρχή δεν έλεγξε αν η Akcenta μπορούσε να θεωρηθεί ανταγωνιστής της Slovenská sporiteľňa στη σχετική αγορά, λαμβανομένου υπόψη του ότι δραστηριοποιούνταν στη Σλοβακία χωρίς να διαθέτει την απαιτούμενη άδεια από τη Národná banka Slovenska (Εθνική Τράπεζα της Σλοβακίας), και δεν εξέτασε ούτε το ζήτημα αν η παράνομη δραστηριότητα που ασκούσε η εταιρία αυτή μπορούσε να τύχει έννομης προστασίας. Συναφώς, το Krajský súd Bratislava τόνισε ότι η Národná banka Slovenska είχε επιβάλει στην Akcenta πρόστιμο ύψους 35 000 ευρώ, με το αιτιολογικό ότι, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2008 και Ιουνίου 2009, η τελευταία αυτή εταιρία πραγματοποιούσε συναλλαγματικές πράξεις χωρίς άδεια στη Σλοβακία. Εντούτοις, το Krajský súd Bratislava σημείωσε επίσης ότι η απόφαση της Národná banka Slovenska με την οποία επιβλήθηκε το πρόστιμο αυτό είχε ακυρωθεί από το Bankovú radu Národnej banky Slovenska (Τραπεζικό Συμβούλιο της Εθνικής Τράπεζας της Σλοβακίας) και ότι η κινηθείσα κατά της Akcenta διαδικασία είχε περατωθεί με το αιτιολογικό ότι δεν μπορούσε να επιβληθεί κύρωση στην τελευταία αυτή λόγω της επελθούσας παραγραφής όσον αφορά τις χρηματικές κυρώσεις. Περαιτέρω, το Krajský súd Bratislava τόνισε ότι από τη δικογραφία προέκυπτε ότι η Akcenta δεν ήταν ανταγωνίστρια των εμπλεκομένων τραπεζών, αλλά μόνον πελάτης τους, καθόσον παρείχε τις υπηρεσίες της σε ένα επίπεδο διαφορετικό από αυτό των εν λόγω τραπεζών και βάσει διαδικασιών διαφορετικών από εκείνες που οι τράπεζες αυτές ακολουθούσαν. Το Krajský súd Bratislava σημείωσε επίσης ότι η Protimonopolný úrad δεν είχε λάβει επαρκώς υπόψη τις περιστάσεις υπό τις οποίες είχε συναφθεί η επίμαχη στην κύρια δίκη συμφωνία. Θεώρησε ότι δεν είχε αποδειχθεί, μεταξύ άλλων, ότι η Akcenta είχε επιχειρήσει, ματαίως, να ανοίξει νέους τραπεζικούς λογαριασμούς στη Slovenská sporiteľňa.

9 Η Protimonopolný úrad άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως του Krajský súd Bratislava ενώπιον του Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανωτάτου Δικαστηρίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας).

10 Η Protimonopolný úrad υποστηρίζει ότι απέδειξε επαρκώς ότι η Akcenta ήταν ανταγωνίστρια των εμπλεκομένων τραπεζών στη σχετική αγορά. Όσον αφορά τον προβαλλόμενο παράνομο χαρακτήρα της δραστηριότητας που ασκούσε η Akcenta στη Σλοβακία, η εν λόγω αρχή υπογραμμίζει ότι το γεγονός ότι η εταιρία αυτή άσκησε τη δραστηριότητά της χωρίς να διαθέτει την απαιτούμενη άδεια δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξέταση της συμπεριφοράς των εμπλεκομένων τραπεζών με γνώμονα τους περί ανταγωνισμού κανόνες. Η αρχή αυτή τονίζει επίσης ότι ούτε η Slovenská sporiteľňa ούτε οι άλλες τράπεζες αμφισβήτησαν τη νομιμότητα της δραστηριότητας της Akcenta προτού αυτή κινήσει τη διαδικασία της κύριας δίκης. Εκτιμά ότι δεν υφίσταται απόδειξη περί του ότι η Akcenta λειτουργούσε παρανόμως. Όσον αφορά την απόφαση του Τραπεζικού Συμβουλίου της

Εθνικής Τράπεζας της Σλοβακίας, η Protimonopolný úrad υπογραμμίζει ότι η απόφαση αυτή αφορούσε το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2008 και Ιουνίου 2009, ενώ η Akcenta δραστηριοποιούνταν στη σλοβακική αγορά από το 2003, και ότι οι εμπλεκόμενες τράπεζες συντόνισαν τις πρακτικές τους και κατήγγειλαν τις συναφθείσες με την Akcenta συμβάσεις κατά τη διάρκεια του 2007. Επιπλέον, η αρχή αυτή τονίζει ότι η εν λόγω απόφαση ακυρώθηκε.

11 Η Slovenská sporitel'ňa υποστηρίζει ότι η Protimonopolný úrad δεν έλαβε επαρκώς υπόψη το γεγονός ότι η Akcenta, που δεν διέθετε την απαιτούμενη άδεια, λειτουργούσε παρανόμως στη σχετική σλοβακική αγορά. Δεδομένου ότι, κατά την επιχείρηση αυτή, δεν συνέτρεχαν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις όσον αφορά τον ανταγωνισμό, ουδείς περιορισμός του ανταγωνισμού μπορούσε να προβληθεί. Δεν υπήρχε κανένας λόγος να επιβληθεί κύρωση για μια συμπεριφορά που θα οδηγούσε στον αποκλεισμό μιας επιχειρήσεως που λειτουργούσε παρανόμως. Η Slovenská sporitel'ňa τονίζει ότι δεν αποδείχθηκε ότι η σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε από τις τρεις εμπλεκόμενες τράπεζες στις 10 Μαΐου 2007 είχε καταλήξει σε συμφωνία, δεδομένου ότι, κατά τη σύσκεψη αυτή, ο παριστάμενος υπάλληλός της είχε αποκλειστικά συλλέξει πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο καταγγελίας των συμβάσεων που αφορούσαν τους τρεχούμενους λογαριασμούς της Akcenta.

12 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Najvyšší súd Slovenskej republiky, ως δικαιοδοτικό όργανο του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ […] την έννοια ότι είναι νομικώς κρίσιμο το γεγονός ότι ανταγωνιστής (επιχείρηση) που θίγεται από συμφωνία συμπράξεως άλλων ανταγωνιστών (επιχειρήσεων) δραστηριοποιούνταν παρανόμως στη σχετική αγορά κατά τον χρόνο συνάψεως της συμφωνίας συμπράξεως;

2) Είναι νομικώς κρίσιμο για την ερμηνεία του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ […] το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο συνάψεως της συμφωνίας συμπράξεως, η νομιμότητα της λειτουργίας του εν λόγω ανταγωνιστή (επιχειρήσεως) δεν είχε τεθεί υπό αμφισβήτηση από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα στο έδαφος της Σλοβακικής Δημοκρατίας;

3) Έχει το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ […] την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμφωνίας περί περιορισμού του ανταγωνισμού, είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η προσωπική συμπεριφορά του νόμιμου εκπροσώπου επιχειρήσεως ή η ύπαρξη ειδικής συμφωνίας με την οποία ο νόμιμος εκπρόσωπος επιχειρήσεως, ο οποίος συμμετείχε ή για τον οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι συμμετείχε στη συμφωνία περί περιορισμού του ανταγωνισμού, επέτρεψε, παρέχοντας σχετική εντολή, τη συμπεριφορά υπαλλήλου του, χωρίς η επιχείρηση να αποστασιοποιηθεί από τη συμπεριφορά αυτή, ενώ η συμφωνία τέθηκε εκ παραλλήλου σε εφαρμογή;

4) Έχει το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ […] την έννοια ότι έχει εφαρμογή ακόμα και σε συμφωνία που απαγορεύεται από το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ […], η οποία, ως εκ της φύσεώς της, είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά ορισμένου μεμονωμένου ανταγωνιστή (επιχειρήσεως) ο οποίος, όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια, διενεργούσε, στην αγορά συναλλαγματικών πράξεων σε λογιστική μορφή, πράξεις σε συνάλλαγμα χωρίς να διαθέτει την άδεια την οποία προβλέπει η εθνική νομοθεσία;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

13 Παρατηρήσεις υπέβαλαν η Protimonopolný úrad, η Slovenská sporitel'ňa, η Σλοβακική, η Τσεχική, η Ιταλική και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

14 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι είναι νομικώς κρίσιμο το γεγονός ότι ένας ανταγωνιστής ο οποίος θίγεται από συμφωνία συμπράξεως άλλων ανταγωνιστών φέρεται να λειτουργούσε παρανόμως στη σχετική αγορά κατά τον χρόνο συνάψεως της συμφωνίας συμπράξεως.

15 Με τις παρατηρήσεις της, η Τσεχική Κυβέρνηση εξέθεσε τα σχετικά με το ερώτημα αυτό πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά αποτέλεσαν αντικείμενο χειρισμού δυνάμει της συστάσεως 2001/893/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2001, για τις αρχές σχετικά με τη χρήση του «Solvit» – του δικτύου επίλυσης προβλημάτων στην εσωτερική αγορά (ΕΕ L 331, σ. 79). Κατ' ουσίαν, θεωρώντας ότι η Akcenta, τσεχική εταιρία, διαθέτοντας τις απαιτούμενες άδειες στην Τσεχική Δημοκρατία, εργαζόταν αποκλειστικά τηλεφωνικώς με τους Σλοβάκους πελάτες της, το κέντρο Solvit του κράτους μέλους αυτού εκτίμησε ότι για την παροχή των σχετικών υπηρεσιών δεν απαιτούνταν η χορήγηση άδειας στη Σλοβακία. Το κέντρο Solvit της Σλοβακίας εξέφρασε, ωστόσο, αντίθετη άποψη, εκτιμώντας ότι επρόκειτο για ζήτημα που αφορούσε την ελευθερία εγκαταστάσεως, με το αιτιολογικό ότι η παροχή των διαφόρων υπηρεσιών διενεργούνταν μέσω ενδιαμέσων εγκατεστημένων στη Σλοβακία. Κατά τη βάση δεδομένων του Solvit, η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο ως αφορώσα μη επιλυθέν ζήτημα στις 2 Ιανουαρίου 2006.

16 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, οι οποίες δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

17 Για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής, δεν χρειάζεται να ληφθούν υπόψη τα συγκεκριμένα αποτελέσματα μιας συμφωνίας, εφόσον προκύπτει ότι σκοπός της συμφωνίας αυτής είναι να περιορίσει, να εμποδίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, 374·της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 508, και της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-389/10 P, KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-13125, σκέψη 75).

18 Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ αποσκοπεί, συγκεκριμένα, στην προστασία όχι αποκλειστικά των άμεσων συμφερόντων των ανταγωνιστών ή των καταναλωτών, αλλά και της διαθρώσεως της αγοράς και, κατ' αυτόν τον τρόπο, του ανταγωνισμού αυτού καθ' εαυτόν (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P και C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-9291, σκέψη 63).

19 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει συναφώς ότι η συμφωνία μεταξύ των εμπλεκομένων τραπεζών αποσκοπούσε ειδικώς στον περιορισμό του ανταγωνισμού και ότι ουδεμία από αυτές αμφισβήτησε τη νομιμότητα της δραστηριότητας της Akcenta πριν από την κίνηση κατ' αυτών της διαδικασίας της κύριας δίκης. Η προβαλλόμενη έννομη κατάσταση της Akcenta δεν επηρεάζει συνεπώς τον καθορισμό του αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για να στοιχειοθετηθεί παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού.

20 Περαιτέρω, εναπόκειται στις δημόσιες αρχές και όχι στις επιχειρήσεις ή στις ενώσεις επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα να εξασφαλίσουν την τήρηση των νομικών διατάξεων. Η κατάσταση της Akcenta, όπως περιγράφεται από την Τσεχική Κυβέρνηση, καταδεικνύει επαρκώς ότι για την εφαρμογή νομοθετικών διατάξεων ενδέχεται να απαιτούνται σύνθετες εκτιμήσεις, για τις οποίες δεν είναι αρμόδιες οι εν λόγω επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα.

21 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το γεγονός ότι επιχείρηση θιγόμενη από συμφωνία συμπράξεως αποσκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού φέρεται να λειτουργούσε παρανόμως στη σχετική αγορά κατά τον χρόνο συνάψεως αυτής της συμφωνίας συμπράξεως ουδόλως επηρεάζει το ζήτημα αν η εν λόγω σύμπραξη συνιστά παράβαση της διατάξεως αυτής.

Επί του τρίτου ερωτήματος

22 Με το τρίτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμφωνίας περί περιορισμού του ανταγωνισμού, είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η προσωπική συμπεριφορά του νόμιμου εκπροσώπου επιχειρήσεως ή η ύπαρξη ειδικής συμφωνίας με την οποία ο νόμιμος εκπρόσωπος επιχειρήσεως, ο οποίος συμμετείχε ή για τον οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι συμμετείχε στη συμφωνία περί περιορισμού του ανταγωνισμού, επέτρεψε, παρέχοντας σχετική εντολή, τη συμπεριφορά υπαλλήλου του, χωρίς η επιχείρηση αυτή να αποστασιοποιηθεί από τη συμπεριφορά αυτή, ενώ δε η συμφωνία τέθηκε εκ παραλλήλου σε εφαρμογή.

23 Η Σλοβακική και η Τσεχική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή διατυπώνουν αμφιβολίες σχετικά με τη λυσιτέλεια του ερωτήματος αυτού σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά που περιγράφει το αιτούν δικαστήριο, ενώ ταυτοχρόνως επιχειρούν να παράσχουν κάποια στοιχεία απαντήσεως.

24 Η Protimonopolný úrad ισχυρίζεται ότι το ερώτημα αυτό ανέκυψε από το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η Slovenská sporiteľna υποστήριξε ότι ο υπάλληλός της, ο οποίος είχε μετάσχει στη σύσκεψη των εκπροσώπων των εμπλεκομένων τραπεζών που πραγματοποιήθηκε στις 10 Μαΐου 2007, δεν είχε λάβει εντολή προς τούτο και ότι, ταυτοχρόνως, δεν είχε αποδειχθεί ότι ο υπάλληλος αυτός είχε διατυπώσει τη συμφωνία του όσον αφορά τα συμπεράσματα της συσκέψεως αυτής.

25 Πρέπει, συναφώς, να υπομνησθεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ δεν προϋποθέτει πράξη ή έστω γνώση εκ μέρους των εταίρων ή των κυριότερων διαχειριστών της εμπλεκομένης επιχειρήσεως, αλλά πράξη προσώπου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί να ενεργεί για λογαριασμό της επιχειρήσεως (απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 97).

26 Περαιτέρω, όπως το υπογράμμισε και η Επιτροπή, η συμμετοχή σε συμπράξεις που απαγορεύονται από τη Συνθήκη ΛΕΕ αποτελεί τις περισσότερες φορές λαθραία δραστηριότητα η οποία δεν υπόκειται σε τυπικούς κανόνες. Είναι σπάνιο ο εκπρόσωπος επιχειρήσεως να μετέχει σε σύσκεψη εφοδιασμένος με εντολή προς τέλεση παραβάσεως.

27 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, αφ' ης στιγμής αποδείχθηκε ότι μια επιχείρηση μετέσχε σε συσκέψεις μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων που έχουν επιζήμιο για τον ανταγωνισμό χαρακτήρα, εναπόκειται στην επιχείρηση αυτή να προβάλει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η συμμετοχή της στερούνταν παντελώς πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, καταδεικνύοντας ότι διευκρίνισε στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συσκέψεις αυτές υπό πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι αυτοί. Προκειμένου η συμμετοχή επιχειρήσεως σε μια τέτοια σύσκεψη να μην μπορεί να θεωρηθεί σιωπηρή έγκριση παράνομης πρωτοβουλίας ή αποδοχή του αποτελέσματός της, πρέπει η επιχείρηση αυτή να αποστασιοποιηθεί δημόσια από την πρωτοβουλία αυτή κατά τρόπον ώστε οι λοιποί μετέχοντες να θεωρήσουν ότι θέτει τέρμα στη συμμετοχή της ή να καταγγείλει την πρωτοβουλία αυτή στις διοικητικές αρχές (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαΐου 2012, C-290/11 P, Comap κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψεις 74 και 75 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμφωνίας περί περιορισμού του ανταγωνισμού, δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η προσωπική συμπεριφορά του νόμιμου εκπροσώπου επιχειρήσεως ή η ύπαρξη ειδικής συμφωνίας με την οποία ο νόμιμος αυτός εκπρόσωπος επέτρεψε, παρέχοντας σχετική εντολή, τη συμπεριφορά του υπαλλήλου του που μετέσχε σε σύσκεψη με αντικείμενο επιζήμιο για τον ανταγωνισμό.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

29 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι έχει εφαρμογή σε συμφωνία απαγορευόμενη από το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ η οποία, ως εκ της φύσεώς της, είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά ορισμένου μεμονωμένου ανταγωνιστή ο οποίος, όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια, διενεργούσε, στη σχετική αγορά συναλλαγματικών πράξεων σε λογιστική μορφή, πράξεις σε συνάλλαγμα χωρίς να διαθέτει την άδεια την οποία προβλέπει η εθνική νομοθεσία.

30 Δεδομένου ότι το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ μπορεί να εφαρμοσθεί μόνον όταν έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη απαγορευομένης από το άρθρο 101 ΣΛΕΕ συμφωνίας, η απάντηση του Δικαστηρίου στηρίζεται στην παραδοχή ότι τέτοια διαπίστωση έχει πραγματοποιηθεί.

31 Όπως υπενθύμισε η Επιτροπή, για να εφαρμοσθεί η εξαίρεση του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, πρέπει να πληρούνται και οι τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει η διάταξη αυτή. Πρώτον, οι συμφωνίες πρέπει να συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, δεύτερον, πρέπει να εξασφαλίζουν στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, τρίτον, πρέπει να μην επιβάλλουν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των σκοπών αυτών και, τέταρτον, πρέπει να μην παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

32 Ο επικαλούμενος τη διάταξη αυτή είναι αυτός που πρέπει να αποδείξει, με πειστικά επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία, ότι πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση απαλλαγής (απόφαση GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής κ.λπ., προαναφερθείσα, σκέψη 82).

33 Με τις παρατηρήσεις της, η Slovenská sporiteľňa ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι μια επιζήμια για τον ανταγωνισμό συμφωνία έχει ως αντικείμενο να εμποδίσει έναν άλλο ανταγωνιστή να ενεργεί παρανόμως στην αγορά με το αιτιολογικό ότι δεν διαθέτει την απαιτούμενη άδεια θα έπρεπε να δικαιολογεί την εφαρμογή της εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, εφόσον μια τέτοια συμφωνία προστατεύει, κατά την επιχείρηση αυτή, τις συνθήκες του υγιούς ανταγωνισμού και αποσκοπεί συνεπώς, υπό ευρύτερη έννοια, στο να προωθήσει την οικονομική πρόοδο κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

34 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Slovenská sporitel'ňa επικαλείται απλώς μία από τις τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις του άρθρου 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

35 Ακόμη και αν η προϋπόθεση αυτή επληρούτο, δεν προκύπτει από τα ανωτέρω ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμπραξη πληροί τις τρεις λοιπές απαιτούμενες προϋποθέσεις και, ειδικότερα, την τρίτη, κατά την οποία μια συμφωνία δεν πρέπει να επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των σκοπών που διαλαμβάνονται στην πρώτη προϋπόθεση που προβλέπει το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν ο λόγος που επικαλέστηκαν τα μέρη της συμπράξεως αυτής συνίστατο στο να αναγκαστεί η Akcenta να τηρήσει τη σλοβακική νομοθεσία, στα μέρη αυτά εναπέκειτο, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως, να υποβάλουν συναφώς καταγγελία στις αρμόδιες αρχές και όχι να αποκλείσουν τα ίδια την εν λόγω ανταγωνίστρια επιχείρηση από την αγορά.

36 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι μπορεί να εφαρμοσθεί σε συμφωνία απαγορευόμενη από το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ μόνον όταν η επιχείρηση η οποία επικαλείται τη διάταξη αυτή έχει αποδείξει ότι πληρούνται οι τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις που το άρθρο αυτό προβλέπει.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι το γεγονός ότι επιχείρηση θιγόμενη από συμφωνία συμπράξεως αποσκοπούσα στον περιορισμό του ανταγωνισμού φέρεται να λειτουργούσε παρανόμως στη σχετική αγορά κατά τον χρόνο συνάψεως αυτής της συμφωνίας συμπράξεως ουδόλως επηρεάζει το ζήτημα αν η εν λόγω σύμπραξη συνιστά παράβαση της διατάξεως αυτής.**

2) **Το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμφωνίας περί περιορισμού του ανταγωνισμού, δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η προσωπική συμπεριφορά του νόμιμου εκπροσώπου επιχειρήσεως ή η ύπαρξη ειδικής συμφωνίας με την οποία ο νόμιμος αυτός εκπρόσωπος επέτρεψε, παρέχοντας σχετική εντολή, τη συμπεριφορά του υπαλλήλου του που μετέσχε σε σύσκεψη με αντικείμενο επιζήμιο για τον ανταγωνισμό.**

3) **Το άρθρο 101, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι μπορεί να εφαρμοσθεί σε συμφωνία απαγορευόμενη από το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ μόνον όταν η επιχείρηση η οποία επικαλείται τη διάταξη αυτή έχει αποδείξει ότι πληρούνται οι τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις που το άρθρο αυτό προβλέπει.**

(υπογραφές)